

Máme krajské referendum, je to však výhra?

PETR KOLMAN

Poslanci a poslankyně ČSSD, KSČM a strany Zelených v dolní komoře Parlamentu nakonec prosadili uzákonění krajského referenda. Připomeňme si, že Poslanecká sněmovna PČR, nejprve musela přehlasovat veto Senátu PČR, a později pak ještě odmítavý postoj českého prezidenta Václava Klause – Prezident odůvodnil své „NE“ především obavou, že tento zákon by se stal dalším krokem k regionalizaci České republiky a k parcelování státu, tuto obavu s ním, do jisté míry, sdílí i autor tohoto článku.

Zákon o krajském referendu (tedy zákon č.118/2010 Sb.) bude účinný od počátku roku 2011. Jak nám naznačuje i delší legisvakanační doba, jde o velice společensky významný předpis.

Krajské referendum se bude moci konat výhradně tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého hlasovacího práva. V tomto typu referenda bude možné rozhodovat o věcech, které patří do samostatné působnosti kraje. Referendum bude možné konat jen na celém území kraje, tedy nikoliv jen v jeho některých částech, kterých se např. ta která problémová záležitost týká.

Krajské referendum se může konat ze dvou základních impulzů. Za prvé pakliže se na tom usnese zastupitelstvo kraje, nebo za druhé, pokud přípravný výbor podá návrh na konání krajského referenda a zastupitelstvo kraje rozhodne o jeho vyhlášení. Návrh přípravného výboru může být podán, pokud jej podpořilo svým podpisem alespoň 6 % oprávněných osob s trvalým pobytem v kraji, v němž má být referendum konáno.

Otázka navržená pro krajské referendum musí být, stejně jako u jiných referendových typů jednoznačně položena tak, aby na ni bylo možno odpovědět slovem „ano“ nebo slovem „ne“.

Tak jako u místního referenda existují výjimky, o kterých nelze „regionální“ referendum konat. Nelze tedy kupříkladu pořádat referendum o ukládání pokut a o rozpočtu kraje, dále pak o zřízení nebo zrušení orgánů kraje a o jejich vnitřním uspořádání, anebo o volbě a odvolání hejtmána, jeho náměstků a členů rady kraje, v neposlední řadě nemožno konat referendum jestliže od platného rozhodnutí v krajském referendu do podání návrhu na konání krajského referenda *v téže věci* neuplynulo 24 měsíců.¹

1) Tedy, aby se neefektivně (či dokonce obstrukčně) nehlasovalo o tom stejném stále dokola.

Dodejme, právo hlasovat v krajském referendu má každá osoba, která má právo volit do zastupitelstva kraje, tyto osoby jsou legálně vymezeny v ustanovení § 4 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Právo hlasovat v krajském referendu tedy má každý státní občan České republiky, který dosáhl věku nejméně 18 let a je přihlášen k trvalému pobytu v obci, která náleží do územního obvodu kraje. Překážkami ve výkonu práva hlasovat v krajském referendu jsou omezení osobní svobody stanovené na základě zákona z důvodu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, dále pak zbavení způsobilosti k právním úkonům, další relevantní překážkou je omezení osobní svobody stanovené na základě zákona z důvodu ochrany zdraví lidu, nebo výkon vojenské činné služby, neumožňuje-li účast v krajském referendu plnění povinností z této služby vyplývajících.

Polemická část

Zastánci a odpůrci institutu referenda (nejen krajského) mají samozřejmě řadu argumentů, jak na jeho podporu, tak i proti tomu, aby lidé často rozhodovali v referendu.

V následujících řádcích si dovoluji krátce upozornit na jeden (při povrchnějším pohledu skrytý) argument, který dle mého soudu silně hovoří proti častému využívání referend.

Řada zastánců lidových hlasování tvrdí, že se jedná o pokrokový prostředek, který napomáhá modernizovat společnost. Paradoxně je tomu právě opačně.

Ve státě (či samosprávném kraji) hojně používajícím či dokonce nadužívajícím referendem se de facto zabrání jakékoliv ráznější změně.

Referendum je ve svých důsledcích nejkonzervativnějším prostředkem politického rozhodování. Majorita lidí cítí nejistotu z toho, že by se něco mělo měnit, což dokazují i příslušné psychologické a sociologické výzkumy; raději se smíří s tím, světe nediv se, že věci zůstanou při starém.²

Na závěr tedy musíme silným hlasem říct, že referendum není progresivním prvkem demokratického rozhodování, ačkoliv tak na první pohled vypadá. Proto mě velice překvapuje, jak usilovně o něj mimo některých zákonodárců usilují rovněž různé takřka avantgardní populární osobnosti³, které v jiných

2) Jak již v roce 2001 v Poslanecké sněmovně PČR výstižně konstatoval poslanec J. Payne: Mnozí politikové, kteří si slibovali od referenda, že budou mít dynamičtější a pokrokovější rozhodovací proces, záhy zjistili, že je to obráceně. Proto Švýcarsko není v OSN, proto se Švýcarsko nepodílí na řadě jiných věcí v mezinárodní spolupráci, protože lidé říkají: no, co by nás tam asi čekalo, kdybychom se stali členským státem OSN, ona to není dokonalá instituce. A jakkoliv švýcarská vláda by ráda vstoupila do OSN, švýcarský lid jí to nedovolí.

3) Zde mám na mysli některé umělce, sportovce a další „celebrity“ českého a moravského veřejného života.

oblastech mají velmi progresivní názory (vzpomeňme např. na akci populárních osobností za vysáání referenda o americkém radaru či za referendum o rozdělení Československa).

Možná o tom někteří čtenáři neví, ale bojovníci a bojovnice za referenda všech typů⁴ se zasazují o nejkonzervativnější metodu politického rozhodování!

4 Včetně toho krajského.